

HALK ÜNİVERSİTELERİ AÇALIM (Devam)

Buraya kadar eğitim ilkeleri üzerine söylediklerimin Halk Üniversitesine nasıl uygulanacağını açıklıyorum. Benim eğitimden anlayışımı Batı'nın méthode active sözüyle anlatmak istediği metodun eşi ya da benzeri sananlar çok yanılacaklardır. Çünkü Batı'nın eğitim ilkesi olarak anladığı faaliyet benim kişilik, çevre, verim ilkeleriyle kaynağı olan sosyal faaliyet anlayışından apayrı, soyuk, sosyal şartlar dışı, başıboş olan bir faaliyettir. Böyle soyuk bir faaliyetin randımanı yalnız fizyolojik olur.

Halk Üniversitesindeki derslerin konuları nasıl konular, hangi konular olacaktır? Klasik Üniversitelerdeki sosyoloji derslerinde olduğu gibi, toplumun tamamından başlayıp yeni toplumlara kadar toplumun morfolojisi üzerinde durmak gibi klasik bir sırayı göz önünde bulundurmak mı olacak? Yok, bu sıralama kupkuru. Hiçbir çekiciliği olmayan kitap düzenidir. Öyleyse Halk Üniversitesinde ne yapılmalı? Günün en canlı, en merak uyandıracı konularını ele alacağız. İşte size böyle birkaç sosyoloji konusu:

Morfoloji sosyolojisinden bir konu: Türkiye'de doğumu kısmalı mı, yoksa artırmalı mı?

Din sosyolojisinden bir konu: Laiklik ilkesine göre türk hükümetine düşen din ayinlerini cezalandırmak mıdır?

Sanat sosyolojisinden bir konu: Türk milletine düşen ödev Batı romantik tiyatrosunu yansıtmak mıdır, yoksa, türk halk tiyatrosu nedir sorusunu aydınlatmak için bilim adamlarını çalıştırmak mıdır?

Politika sosyolojisinden bir konu: Kalkınma olayı demokrasi, endüstri, okul ile mi başlar, yoksa din reforması ile mi?

Ruh sosyolojisinden bir konu: Turist çekmek için inar işlerine girişmek, ucusluk sağlamak mı, turistleri yabancı ülkelere çeken bilinçaltı, psikanalitik nedenleri araştırmak mı?

Politika sosyolojisinden başka bir konu: İktidarlar için doğru olan, hükümet adamlarının parlak istikbal için müjdelere, vaatlerle dolu olan nutuklarına, mülakatlarına yaymak mı, yoksa bu işlerin adamını, yaratıcısını arayıp bulduktan sonra işi onlara bırakmak mı?

Bir politika sosyolojisi konusu daha: İktidar ile muhalife-

tin karşılıklı durumu bir savaş durumu mudur, bir barış durumu mudur, yoksa ne savaş , ne de barış durumu mudur, yoksa bu durum muhalofetin iktidarı bilimli, metotlu eleştirme durumu, iktidarın da muhalofetin tenkitlerindeki özgürlüğünü tanıma, muhalofetin haklı tenkitlerinden sonuna kadar yararlanma durumu mudur?

Din sosyolojisinden bir konuyu daha ele alalım. İslam dinini incelemek istiyoruz. Soruyoruz: İslam dinine, onun kutsal kitabı Kur'an'a göre milliyet sosyal bir gerçek midir, değil midir? Din ile milliyet arasındaki ilinti nedir? Milliyeti meydana getiren etkenler arasında din var mıdır, yok mudur? Şu iddia doğru mudur, değil midir: "Her millet aynı dinde, aynı din birliği, aynı ümmet içinde idrak olduğu di kavrayışına ulaşır".

İşte Halk Üniversitesinde ele alınacak konular böyle , sosyoloji biliminin en ağır, en çetin, çözümlenmesi en güç olan konularıdır. Ancak, bunlar Üniversitenin öğrencileri yönünden dinlenip okunacak bilgiler değil, doğrudan doğruya kendilerinin çalışıp çabalarıyla arayıp bulacakları bilgilerdir. Öyleyse, Halk Üniversitesinin öğretmenleri gibi öğrencileri de aktif, işlek, yaratıcı insanlar olacaklardır. Ezberlemeyecekler düşünecekler, hazır bulmayacaklar, hazır bulamazlar araştırabilecekler. Halk Üniversitesi öğrencileri bilgi edinmeye değil, bilgilerini genişletmeye değil, bilgin kişiliğini edinmeye, bu kişiliği edinmek için kendi kendilerini yetiştirmeye çalışacaklardır.

Halk Üniversitesi öğrencilerin bilim kişiliğinin oluşması için gerekli olan bilim çevresini de meydana getirecektir. Bu çevrenin ana özlerinden biri kitaplıktır. Bu kitaplık herhangi umumî kütüphane olmayacaktır. Üniversitenin ele aldığı bilimlerin tarihi metodoloji ile ilintili bir soy teknik eserleri olacaktır. İkinci çevre bilim adamlarının katılması ile meydana gelen bir bilim çevresi olacaktır. Bu toplantıların konferans şeklinde değil sohbet şeklinde olması pek verimli olacaktır. Bu çevre için öğrenci okumak, görmek, sormak isteklerini yerine getirebilecektir. Çevre deyince yalnız kitapları, elotleri değil tabiatın doğrudan doğruya kendisini anlamak doğru olacaktır. Sosyoloji incelemeleri yapmak istiyoruz. Konu toplumdur. Öyleyse bilim zekasına en yakın olan toplumun kendisinden işe bağlanmak doğru olacaktır. Toplum olayları ailede, meslekte, köyde, şehirde yaşarlar. İncelemelerin doğ-

rudan doğruya bunlar üzerinde yapılması çok verimli olacaktır.

Halk Üniversitesinin çalışma tekniği üzerinde de durmak gerekiyor. Çünkü bu teknik klasik üniversitelerinkinden başkadır. Halk Üniversitesini yönetenler başlıca şu konular üzerinde duracaklardır:

A. Ele alacakların konuların zamanla ilintisi,

B. Uygulayacakları metodun özelliği.

Ele alınacak konuların tarih boyunca, bütün bilim öğretilerinde olduğu gibi, inceleme konusu olan bilimin mantığına göre yapılmış olan bölümler olmayacaktır. Örnek olarak sosyoloji bilimini ele alalım. Dünya liselerinde bu bilimin öğrenme yolu öğretmenin konusması, bir de sosyoloji kitabının okunmasıdır. Lise sosyoloji derslerinde, öğretmen, sosyologların araştırıp buldukları toplum bilgilerini bu bilimi hiç bilmiyenlere söylemekle, okutmakla öğretmeye çalışır. Üniversite kürsülerinden verilen dersler de, konu ayrılıkları, program özgürlükleri olmakla birlikte, kullanılan öğretim usulü, aşağı yukarı, aynı niteliktedir. Üniversite profesörleri konularını kendileri seçerler. Bu konular üzerinde olumlu, olumsuz düşüncelerini söylerler. Konuları üzerinde yapılacak değişiklik, katalecek yenilikler varsa, onları da açıklarlar. Sözü kısaca, üniversite adamları bütün bu çalışmalarında düşünceli, eleştireci, bulucu, yenileyici rolü yaparlar.

Lise sosyoloji derslerinde olsun, üniversite derslerinde olsun, sosyoloji derslerini verenlerin öğrencilerine bu bilimi edindirmek için kullandıkları araç genel olarak söz ile yazıdır: Derslerini dinletirler, kitaplarına okuturlar. Böylelikle de bilim adamlarının, sosyologların yetiştireceklerini sanırlar. Bu tutum çok yanlışdır. Eğer bu derslerin amacı bilgin, sosyolog yetiştirmek ise, bu davranış çok yanlışdır. Çünkü bilimi üretken yoldan belleme değil, araştırma, yaratma-
madır. Öyleyse, bilimi elde etmek isteyen bir insanın kullanacağı metod belleme metodu değil, yaratma metodu olacaktır. Yani bilginin bilimi yaratırken kullandığı kişil araştırma, kişil deneme, kişil verim elde etme metodu olacaktır.

Bütün bu bilimsel, metodlu çalışmalardan sonra öğrenciden istenecek randanun konusu ile ilintili bir eserdir. Bu eser ne kopya, ne de devgirme olmayacak, kendi eseri olacaktır. Bu kadar da değil. Eserin dört-beş kopyası hazırlanacak, bir toplantıda incelenecek, tartışılacaktır. Böylelikle değeri ortaya konulacaktır. Bu incelemeler yal-

niz eseri tanıtmakla kalmıyacak, birçok doğru, eğri bilgilerin ortaya konmasını da sağlayacaktır. Böylelikle öğrencilerin yalnız bilgisi değil, düşünme, arama, bulma, sentez yapma, yaratma yetkeleri de ölçülmüş olacaktır. Randıman ilkesinin böylece uygulanması pedagojik değeri yüksek olan bir takım sonuçlar doğuracaktır. Şunlar:

A.Araştırmayı yapanın gerçek kişiliğini tanınması,

B.Başarıları ile kendine olan güvenin artması, başarısızlıklarından dolayı daha dikkatli, daha titiz bir insan olmaya çalışması,

C.Arkadaşlarını uyarması- Onları olgunluğa yeltemesi.

Yapılan çalışmalar arasında başarılı olanların başarılarına göre değerlendirilmesi de çok faydalı olacaktır. Bu değerlendirme öğreticinin sösleri ile, eserin dergiye, gazeteye basılması ile olur.

Halk Üniversitesi bütün halk davalarına ele alacak, bunların üzerinde uzun uzadıya duracak, bunların çözümleri ne olduğuna açıklayacaktır. Müfuss problemi, geçekendular, kimsesiz çocuklar, köy yolları, köy okulları, halkkevleri, halk sanatları, halk dili, halk tiyatrosu, halk dansları, halk işlemleri, halk besemeleri, halk musikisi, halk mekibeleri, halk inançları, halk mobilyası, köylü evi, halk yemekleri, halk içkileri.

Halkkevleri birer folklor evi değildir. Halk Üniversitesi de bir folklor üniversitesi değildir. Onun için bir folklor enstitüsü gibi halk vesikalarını toplama, düzenleme işleriyle uğraşacak değil. Halk Üniversitesinin bu işdeki rolü bu işlerle uğraşan, ancak için fikir,estetik yüzünü görmeyen insanları bilgilendirmek, onların yapma, yaratma yetkelerini artırmaktır.

24
Üniversitelerin bütün bu çalışmalarından, çabalarından sonra ortaya bir gerçek çıkacaktır. Üniversitelilerin hangi işlere, hangi tekniklere, hangi sanatlara yetkeli, vergili oldukları. Bütün bu çalışmalar, çabalarından yapılandıkça onların ruh varlıkları, gelişme, başarıya yolları anlaşılacaktır.

Bunlar olduktan sonra üniversiteliler topluluğundaki hangi ödevleri yapabileceklerini, nasıl yapabileceklerini çok iyi anlayacaklar, başka türlü elde edemeyecekleri başarıları elde edeceklerdir. Halk Üniversitesinin amacı, sanılabileceği gibi, yüksek okullara öğretmen yetiştirmek, ya da kendi başına bilim araştırmaları yapan bilimlileri hazırlamak değildir. Bu üniversitenin öteki üniversitelerden ayrıca olan

görevi toplum için görev almış insanları bilim, teknik gücü ile güçlendirmek, geliştirmek, başarılarını çoğaltmaktır.

Öyle bir ticarethane düşünün ki ekonomik durumu bakımından çok kuvvetli. Ancak, ticaret, reklam, sergileme, alıcıya karşı davranma işlerinin psikolojisi nedir bilmiyor. Böyle bir ticaret evi başarının en yüksek basamaklarına kadar yükselmeleyecektir. Çünkü ticarete, alış verişte en büyük rolü oynayan psikoloji bilgisinden yoksundur. Tek eksiği olan bu bilgiyi edinince birden kalkınacaktır.

Eğitim, her şeyden önce bir inisiyasyon, bir bağlantıdır. Gerçi eğitimin amacı toplara sosyal kişiliği kazandırmaktır. Ancak eğitime kazandıracağı bu kişilik sosyal kişiliğin bütünü değildir. Bu kişiliğin başlangıcı, yaratıcı başlangıçlardır. Kişi bu başlangıcı edindikten sonra öğrendiği yollarla, edindiği deneyimlerle kendikendini eğitime devam edecek, zamanla olgunlaşacaktır. Halk Üniversitesinin de görevi bu olacaktır. Öğrencileri o zamana kadar edinmedikleri, edinmeyi istedikleri sosyal kişilikleri edindirmek değil, bu kişilikleri edinme işine onları başlatacaktır.

Her objektif bir görüşle görüldüğü zaman kişiliğin ne olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Kişilik öğretmenler yönünden toplara öğretilecek bir ders değil, bir oluşturma, bir ruh verimdir. Bu evrimin özü dışta değil içtedir. İnsan eğitimi kendisi yapar. İnsan eğitilmez, öğrenir. Kişiliğin yaratıcısı kişinin kendisidir.

I.H.Baltacıoğlu

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanhisi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0100802